

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 52

Eesti, videosild

Esmaspäev, 11. mai 2020

Algus 11.10, lõpp 12.05

Juhataja: Erki Savisaar (esimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Yoko Alender, Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Mart Võrklaev

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Jevgeni Ossinovski

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algataja esindajad Sergei Butsinski ja Vladimir Tšužas; Kohtla-Järve Linnavalitsuse linnapea Ljudmila Jantšenko, abilinnapea Vitali Borodin ja linnaarhitekt Rita Burenkova; Keskkonnaameti Põhja regiooni keskkonnakasutuse juhtivspetsialist Jelizaveta Morozova; Keskkonnaministeeriumi välisõhu ja kiirgusosakonna juhataja Heidi Koger ning keskkonnatehnoloogia osakonna nõunik Mari-Liis Ummik; Riigikogu tõlk Tatjana Kobanova (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Võimud otsustasid mürgitada kõik Kohtla-Järve linnaosad?"
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (11.05.2020-17.05.2020) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 11.05.2020 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Võimud otsustasid mürgitada kõik Kohtla-Järve linnaosad?"
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 12.05.2020 kell 14.00

1. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Yoko Alender, Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar, Mart Vörklaev).

2. Kollektiivne pöördumine "Võimud otsustasid mürgitada kõik Kohtla-Järve linnaosad?"

Erki Savisaar ütles sissejuhatuseks, et tänane istung on avalik, kus arutatakse kollektiivset pöördumist, mis algatati 20.02.2020 ning pöördumisel on 1030 kontrollitud allkirja.

Sergei Butsinski rääkis, et petitsiooni aluseks oli statistika laste haigestumise kohta, mis näitas, et Kohtla-Järvel haigestuvad lapsed kaks korda rohkem kui näiteks Harjumaal. Ta sõnas, et on töökohtade loomise poolt (tehase rajamisega on plaanis luua 60 töökohta), kuid kellele need töökohad tehakse, pole teada ning muud kasulikku teadaolevalt linn sellest tehast ei saa. Tehase plaanitava tegevuse kohta on teada, et ettevõtte plaanib hakata põlevkivi ümber töötleva ning hiljem kavatseb jääkaineid müüma hakata, kuid see on kaheldav, sest turg on saasteaineid täis ning keegi ei saa enam midagi müüa. Pigem töödeldakse jääkained väiksemateks tükkideks, kuid neid peetakse veel ohtlikumateks. Ta sõnas, et keemiatööstuses on oluline, et seal töötaksid spetsialistid, kellel on piisav kogemus, teadaolevalt ei oma aga OÜ Corestone Production spetsialiste ning firma tegevusest pole midagi teada. Omanik väidab, et plaanitav tööstus hakkab olema ilma lõhnata, kuid tal puuduvad vastavad analüüsid ja uuringud selle kohta. Olemas on tehased, kellel on kümnete aastate pikkused kogemused, kuid ka nemad peavad pidevalt tegelema sellega, et vähem saastada õhku ja keskkonda. Tekib küsimus, kuidas suudab koheselt seda saavutada tundmatu firma. Võib öelda, et plaanitav tehas on eksperimentaalne ning selles rajoonis elava 15 000 inimeste tervis pannakse tehase ehitamisega ohtu. Samuti tekib probleem, et inimesed soovivad tehase töttu ära kolida, et mitte elada halvas elukeskkonnas. **Sergei Butsinski** ütles, et elanike huve peaks siiski kaitsma kohalik omavalitus, kuid inimesed ei saa seal piisavalt informatsiooni ja omavalitsust ei huvita kogutud allkirjad ning läbi viidud küsitlus, kust tuli välja, et tehase ehitamise vastu on 60% Ahtme elanikest.

Algatajate palve on, et riik tuleks elanikele appi ja kontrolliks seda situatsiooni. Seaduses tuleks teha muudatus, millega keelatakse ära uute tehaste ja tööstuste tekkimine elurajoonidesse, kus neid varem polnud. Lisaks ei tohiks linnavalitsus enam otsuse vastuvõtmisega venitada.

Vladimir Tšužas lisis, et otsuse tehase rajamise kohta peab vastu võtma kohalik omavalitus, kuid kohalikud elanikud ei usalda väga volikogu ega linnavalitsust ning antud pöördumisega soovitakse kontrolli ja tähelepanu antud küsimusele. Loodame, et Riigikogu võtaks vastu seadusemuudatuse, et elukeskkonnale ohtlikuid tehaseid ja tööstuseid enam ei ehitataks sinna, kus elavad inimesed või tehakse neile tehastele mingisugused piirangud.

Erki Savisaar soovis Kohtla-Järve linnapealt teada, millises seisus on hetkel see planeering, miks inimesed ei saa piisavalt informatsiooni selle projekti kohta ja kes on tehase arendaja.

Ljudmila Jantseko rääkis, et linnavalitsusel ega volikogul ei ole otsust tahtmist ehitada seda tehast. Kuid linnavalitsusel ja volikogul on kohustus otsustada, kas algatatakse detailplaneering või mitte, kuid see ei ole veel tehase ehitamine. Samuti peab käima detailplaneering kolm korda volikogust läbi ning teha tuleb keskkonnamõju hindamine (KMH) ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) ja pärast seda toimub avalik arutelu ning pärast neid protsesse ei pea volikogu detailplaneeringut vastu võtma. Kuid et neid protsesse läbi viia, on vajalik detailplaneeringu algatamine. Elanikele on mitmeid kordi püütud selgitada, et detailplaneeringu algatamine ei ole veel detailplaneeringu vastuvõtmine ja tehase ehitamine. Nende vastuseis algas enne seda, kui teema oli pandud arutamisele ja hetkel ei ole meil sellist seaduslikku dokumenti, millega saaksime põhjendada, et elanikud ei soovi, et planeering vastu võetaks. **Ljudmila Jantseko** oli seisukohal, et kui tellitakse KSH ja toimub avalik arutelu, siis protsess edasi ei liigu ja volikogul on juriidiline õigus planeeringut mitte vastu võtta. Hetkel puudub informatsioon, mida soovib arendaja edasi teha, kuid ta nõustus, et volikogu peaks antud teemal võtma vastu mingisuguse otsuse. Arendajal tuleb pärast detailplaneeringu algatamist vastata kõikidele tekkinud küsimustele. Arendajaks on OÜ Corestone Production.

Jelizaveta Morozova rääkis, et ettevõtte esitas Keskkonnaametile 28. veebruaril 2018 ja 01. märtsil 2018 vastavalt jäätmeloa- ja õhusaasteloa taotlused. Mõlemad taotlused olid puudustega ning õhusaasteloa menetluse raames korraldati koosolek, kus osalesid sh Kohtla-Järve, Alutaguse ja Jõhvi vallavalituse esindajad ning arutelul jõuti otsuseni, et ettevõtte peab esitama täiendavaid andmeid. Kuna ettevõtte pole täiendavaid andmeid esitanud, siis Keskkonnaamet jättis õhusaasteloa taotluse läbi vaatamata ning tagastas jäätmeloa taotluse. Sellest hetkest ettevõtte pole enam Keskkonnaameti poole pöördunud. Kohtla-Järve linnavalitsus pöördus Keskkonnaameti poole palvega saada seisukoht detailplaneeringu algatamise eelnõu kohta. Keskkonnaametil märkused selle kohta puudusid, kuid ütlesid, et KSH läbiviimine on kohustuslik. **Morozova** kinnitas, et detailplaneeringu algatamine ei tähenda veel seda, et ettevõtte võib asuda tehast ehitama.

Mari-Liis Ummik sõnas, et kui 2018. aastal antud välisõhu saasteloa taotlus ja jäätmeloa taotlus Keskkonnaametisse esitati, siis Keskkonnaministeerium tutvus ka nende materjalidega ja tekkis palju küsimusi. Samuti, kui vaadata praegu tegutsevaid põlevkiviõli tehaseid, siis neil on väga pikaajaline kogemus, nad pidevalt arendavad ja investeerivad, kuid aegajalt on ka neil keskkonnaprobleemid. Ta ütles, et täiesti uue tehase rajamine tundub väga arusaamatu projekt. Samuti nõustus ta sellega, et infot on väga vähe ning oluline on keskkonnamõju hindamine.

Erki Savisaar sõnas, et seadusest tulenevalt tuleb kõigepealt detailplaneering algatada, siis selle raames tehakse keskkonnamõjude hinnang ning selle alusel saavad volikogu ja linnavalitsus teha oma kaalutletud otsused. Samuti kuuluvad protsessi avalikustamine ja avaliku arvamuse küsimine.

Mart Võrklaev ütles, et keskkonnakomisjonis on natuke vara seda teemat arutada, sest detailplaneering on alles algatamiseelses faasis. Kohalik omavalitus peab seaduse järgi otsustama, kas algatada detailplaneering või mitte ning pärast seda saavad toimuda kõik järgnevad uuringud ja protsessid, kus kohalikel elanikel on võimalik kaasa rääkida.

Peeter Ernits sõnas, et algatajate mure on arusaadav, samuti on ta Mart Võrklaevaga nõus. Ta soovis teada, kuidas on õhusaaste olukord Kohtla-Järvel viimaste aastatega muutunud. **Heidi Koger** vastas, et Keskkonnainspektsiooni eestvedamisel viidi läbi aastatel 2015-2016 Kohtla-Järve välisõhu ja lõhna hinnangud, mille tulemusel tuvastati, et seal on lõhnaäirring ning ettevõtted peavad kuni aastani 2023 rakendama lõhnategevuskavasid, et Kohtla-Järvel lõhnaäirring väheneks. Aastal 2006 oli Kohtla-Järvel 230 H₂S tunni keskmise piirväärtuse ületamist ja 2016 oli seda ainult 2. Ka teised saasteained on seal märgatavalt vähenenud, kuid õhukvaliteedi paranedes on inimestele paremini tunda, kui saastet on õhus ning kaebuste arv on pigem suurenenud.

Rita Burenkova selgitas detailplaneeringu menetlusprotsessi. Ta sõnas, et Ahtme linnaosa üldplaneeringu kohaselt on sellel alal võimalik viia läbi tootmist. Üldplaneering on kehtestatud 2011. aastal ning kehtib siiani, selle kohaselt on tootmise mõju jagatud kolmeks, antud alal on tegemist olulise mõjuga. Vastavalt OÜ Corestone Productioni poolt esitatud taotlusele, tuleb alale kuhu soovitakse tootmine rajada, viia läbi keskkonnamõjude hindamine, tulenevalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest. Detailplaneeringu algatamise eelnõu on läbinud volikogu majanduskomisjoni ja sealt tuli ettepanek, et enne algatamist tuleb teha täiendavaid uuringuid. Kirjad saadeti arvamuse küsimiseks ministeeriumitele, Keskkonnaametile, Jõhvi vallale ja Alutaguse vallale, et küsida enne algatamist lähteseisukohti. Kõikidest ametkondadest ja naabervaldadest tulid vastused ning vastustes viidati sellele, et oluline on teha veel uuringuid, nagu nõuab seadusandlus. Volikogus ei leidnud nii algatamine ega ka algatamata jätmise heakskiitu. 2019. aasta augustis korraldati avalik kokkusaamine, kus elanikud said esitada arendajale küsimusi. Peamiselt uuriti, mida

kujutab endast ettevõtte, kui suur on omakapital ja millised on mõjud keskkonnale.

Rita Burenkova sõnas, et kohalik omavalitus lähtub ainult seadusandlusest ja planeerimisseaduse seletuskirjas on öeldud, et igapäev võib esitada detailplaneeringu algatamise taotluse. Planeerimisseaduses on kirjas, et kaaluda tuleb kõiki võimalikke mõjusid ning oluline on KSH ja uuringute tegemine. Detailplaneeringu algatamise eelnõu punkt 2 näeb ette, et omavalitsus võtab vastu otsuse planeeringu vastuvõtmise kohta, lähtudes KSH aruandest ning kui see on heakskiidetud ametiasutuste ja ministeeriumite poolt. Samuti rõhutas ta, et detailplaneeringu algatamine on menetlustoiming, mitte otsus.

Heiki Kranich küsis, et kas neid uuringuid saab nõuda alles siis, kui detailplaneering on algatatud ja kas neid uuringuid finantseerib arendaja. **Rita Burenkova** vastas, et jah, alles siis saab uuringuid teha, kui detailplaneering on algatatud ning uuringud finantseerib arendaja. Ta lisas, et kohalik omavalitsus on samuti seisukohal, et uuringuid on vaja.

Heiki Kranich küsis algatajatelt, kas analüüside tellimine oleks inimestele kasulik, kuna sealt saadakse rohkem informatsiooni. **Sergei Butsinski** vastas, et ilmselt ei saa sealt rohkem infot, sest uuringu tellija võib mõjutada analüüsi tulemusi. Ta lisas, et Ahtme elanikud soovivad elada puhta õhuga keskkonnas ning nad ei soovi sinna uut tehast.

Erki Savisaar sõnas, et sellistele uuringutele seab kohalik omavalitus tingimused ja arendaja maksab selle kinni. Arendaja peab olema väga veendunud, et need uuringud viivad sihile, sest vastasel juhul ei anna need positiivseid tulemusi. **Ljudmila Janšenko** ütles, et ta on kindel, et kui tellitakse KMH ja tuleb ametlik arutelu, siis see detailplaneering vastuvõtmiseni ei jõua.

Mart Võrklaev ütles, et elanikele peaks selgitama, et uuringute tellimise praktika on selline, et kohalik omavalitsus on tellija ja arendaja on rahastaja ning raha liiguks läbi kohaliku omavalitsuse.

Erki Savisaar sõnas lõpetuseks, et keskkonnakomisjon mõistab pöördujate muret, aga kogu otsustusprotsess on täielikult kohaliku omavalitsuse pädevuses ja vastutusvaldkonnas. Tundub, et linnavalitsus mõistab probleemi tõsidust ja püüab leida parimat lahendust, kuid toimuvaid protsesse tuleks linnarahvale paremini selgitada, et inimesed oleksid paremini toimuvaga kursis. Ta sõnas, et komisjon sõnastab järgmisel istungil otsuse ja see saadetakse nii linnavalitusele kui ka algatajatele.

Otsustati:

2.1. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Yoko Alender, Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar, Mart Võrklaev).

3. Info ja muud küsimused

Täiendavat infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Erki Savisaar
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija